

ՀԱՄԸՆԿՆՈՂ ՀԱՏՈՒԿ ԿԱՐԾԻՔ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ՝ 2021 ԹՎԱԿԱՆԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 23-Ի ՍԴՈ-1578 ՈՐՈՇՄԱՆ ՊԱՏՃԱՌԱԲԱՆԱԿԱՆ ՄԱՍԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Սահմանադրական դատարանը դռնբաց դատական նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «ՀՀ վարչական դատարանի դիմումի հիման վրա՝ Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետի, 29-րդ գլխի և Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքի 223-րդ հոդվածի՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը և 2021 թվականի փետրվարի 23-ի ՍԴՈ-1578 որոշմամբ (հրապարակվել է 2021 թվականի փետրվարի 25-ին) որոշեց. «Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետը, 29-րդ գլուխը և Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքի 223-րդ հոդվածը համապատասխանում են Սահմանադրությանը»:

Համաձայն լինելով Սահմանադրական դատարանի 2021 թվականի փետրվարի 23-ի ՍԴՈ-1578 որոշմանը՝ ես՝ Սահմանադրական դատարանի դատավոր Ա. Վաղարշյանս, շարադրում եմ իմ հատուկ կարծիքը որոշման պատճառաբանական մասի վերաբերյալ:

ՀՀ Սահմանադրության 162-րդ հոդվածի («Արդարադատության իրականացումը») 1-ին մասն ավանդաբար օգտագործվող իրավական ձևակերպում է: Այդ սահմանադրական ձևակերպումը չի կարելի մեկնաբանել այն իմաստով, որ դատարանների (դատական իշխանության) սահմանադրական միակ լիազորությունն արդարադատությունն է: Սահմանադրական ձևակերպման տրամաբանական իմաստն այն է, որ արդարադատությունը որպես պետական գործունեության տեսակ, միայն ու միայն, բացառապես դատարանների իրավասությունն է: Այդ տրամաբանական պնդումից չի հետևում, որ դատարանները չեն կարող իրականացնել այլ լիազորություններ:

Արդի շրջանում դատական իշխանության տեսությունն ավելի լայն տեսական մոտեցումներ ունի «արդարադատության» և «դատական իշխանության իշխանական լիազորությունների (հնարավորությունների)» հայեցակարգային հարցերում:

Իշխանությունների տարանջատման սահմանադրական սկզբունքի կենսագործման արդյունքում պետական իշխանության անկախ և ինքնուրույն ճյուղերից մեկն էլ դատական իշխանությունն է, որի կրող սուբյեկտը հատուկ կարգավիճակ ունեցող պետական մարմիններն են՝ դատարանները: Դատական իշխանության սոցիալական կոչումն ու առաքելությունը հասարակությանն առանձին անհատների ու կազմակերպությունների հակաիրավական վարքագծից պաշտպանելն է, մարդու իրավունքների ու ազատությունների պաշտպանությունը, հսկողությունը պետական իշխանության այլ ճյուղերի գործունեության սահմանադրականության և օրինակա- նության նկատմամբ:

Դատական իշխանությունը պետության հատուկ մարմինների՝ դատարանների բացառիկ իրավազորությունն է, որի հիմնական բովանդակությունը հատուկ դատա- վարական ձևերով սոցիալական կոնֆլիկտների քննությունն ու լուծումն է: Դատարա- նը լուծում է ոչ բոլոր սոցիալական կոնֆլիկտները, այլ միայն իրավաբանորեն միջ- նորդավորված կամ կարգավորվող կոնֆլիկտները, որոնք ուղղակիորեն սահմանվում են օրենքով: Իրավական վեճերի հնարավոր շրջանակը, որոնք ենթակա են դատա- րաններին, բաժանվում է հետևյալ տեսակների. սահմանադրական վեճեր (սահմա- նադրական արդարադատություն), վարչական վեճեր (վարչական արդարադատու- թյուն), քաղաքացիական, ընտանեկան, աշխատանքային վեճեր (քաղաքացիական արդարադատություն), տնտեսական վեճեր (տնտեսական արդարադատություն) և քրեաիրավական վեճեր (քրեական արդարադատություն):

Արդարադատությունը Սահմանադրությամբ ամրագրված պետական գոր- ծունեության հատուկ տեսակ է, որն իրականացնում է միայն դատարանը՝ դա- տական համապարտադիր որոշումների օրինականությունը, արդարացիությու- նը, հիմնավորվածությունն ապահովող օրենքով սահմանված պահանջների ու կարգի խստագույն պահպանմամբ, համապատասխան դատավարական ձևերով

և ուղղված է սահմանադրական, վարչական, քրեական, քաղաքացիական (տնտեսական) գործեր քննելուն և լուծելուն:

Քրեական դատավարությունում, բացի զուտ քրեական արդարադատության իրականացումից, դատական իշխանությունը դրսևորվում է քրեական գործերով մինչդատական վարույթի նկատմամբ դատական վերահսկողությամբ: Դատարանը քննում է քննչական, օպերատիվ-հետախուզական գործողություններ կատարելու և անձի սահմանադրական իրավունքները և ազատությունները սահմանափակող դատավարական հարկադրանքի միջոցներ կիրառելու վերաբերյալ միջնորդությունները: Բացի դրանից, դատարանն օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով քննում է հետաքննության մարմինների, քննիչի, դատախազի և օպերատիվ-հետախուզական գործունեություն իրականացնող մարմինների որոշումների և գործողությունների օրինականության վերաբերյալ բողոքները:

Դատարանը, բացի վարչական արդարադատությունից, իրականացնում է որոշակի վերահսկողություն գործադիր իշխանության մարմինների գործունեության նկատմամբ: Այդ վերահսկողությունը կոչված է կանխելու և վերացնելու գործադիր մարմինների կամայականությունները, պաշտպանելու մարդու և քաղաքացու իրավունքները և ազատությունները վարչարարության ոլորտում: Քաղաքացիական դատավարության կարգով դատարանները մի շարք դեպքերում չեն լուծում սոցիալական կոնֆլիկտներ, այլ հաստատում են իրավաբանական նշանակություն ունեցող փաստեր և կացություններ: Այս գործերում չկա քաղաքացիաիրավական վեճ, հետևաբար և վեճի կողմեր:

Այսպիսով, դատական իշխանության խնդիրը (գործառույթը) ոչ միայն սոցիալական կոնֆլիկտների լուծումն է **արդարադատության իրականացման միջոցով**, այլև իրավաբանական նշանակություն ունեցող փաստերի ու կացությունների հաստատումն է քաղաքացիական ոլորտում, դատական վերահսկողությունը որոշակի ոլորտներում, ներառյալ՝ գործադիր իշխանության:

**Սահմանադրական դատարանի
դատավոր**

Ա. Վաղարշյան

5 մարտի 2021 թ.